

„NA, MONDJÁL, ANNUSKA, EGY MESÉT!”

– Tekei Erika beszélgetése Hideg Anna,
Népművészet Mestere-díjas mesemondóval –

Hideg Anna népdalénekest és mesemondót 2007-ben ismertem meg. A kapuban várt Ördögösfüzesen, a házuk előtt. Káli Király Istvánnal, a marosvásárhelyi Mentor Könyvkiadó igazgatójával látogattunk el hozzá, én akkor a kiadó néprajzi köteteinek és gyermekkönyveinek szerkesztője voltam. Akkoriban készült az első ördögösfüzesi népmesegyűjtemény, melynek címe: Tetübőr belezna, alcíme: Ördögösfüzesi népmesék és egyéb történetek lett. A meséket Magyar Zoltán folklorista, akkor a Magyar Tudományos Akadémia Néprajzi Kutatóintézetének munkatársa gyűjtötte, a népmesegyűjteményhez bevezető tanulmányt írt, és jegyzetapparátust állított össze. Abban a kötetben jelentek meg először Hideg Annától gyűjtött mesék, ám nem a teljes meserepertoárja és nem csak általa mondott mesék. Három ördögösfüzesi mesemondó: Hideg Anna, Kisláposi András és Daruka Ilona 95 folklórszövegét tartalmazta, a meséken kívül adomákat és igaz történeteket is. Ám a készülő kötet képmelléklete még hiányos volt, a borítótervhez is szükség volt fotókra. Magyar Zoltán kérésére elmentünk fényképeket készíteni a könyvhöz, és megismerkedni Hideg Annával, meghívni őt a tervezett könyvbemutatókra. A Mentor Kiadó 2008-ban ünnepelte a 15. születésnapját, és nagyszabású rendezvényekkel is készült az évfordulóra. 2008. február 22-én Kolozsváron, a Kriza János Néprajzi Társaság székházában, február 23-án Marosvásárhelyen, a Kultúrpalota nagytermében mutattuk be a kiadó legújabb néprajzi kiadványait, és hívtuk meg a néprajztudomány és a népművészet „mestereit”. Az egyik kötet a Tetübőr belezna és az egyik meghívott Hideg Anna volt.

Hideg Annának a könyv megjelenése után további mesék jutottak eszébe, nekem is elmondott párat, és így Magyar Zoltán mesegyűjteményéből és a saját gyűjtéséből válogattam egy kötetre valót, de ez már gyerekek számára készült, átdolgozott, illusztrált kiadás lett. 2009-ben jelent meg, szintén a Mentor Könyvkiadó gondozásában, Ördögösfüzesi népmesék. Hideg Anna meséiből címmel, s az illusztrációkat Căbuz Andrea készítette. A kötethez rádióstúdióban hangzó melléklet is készült, így a meséket nemcsak olvasni lehetett, hanem meghallgatni is Hideg Anna gyönyörű

tájnnyelven szóló előadásában. A gyerekeknek szóló könyvvel és Anna nénivel gyermekeknek szóló programokat szerveztünk több településen, erdélyi városokban, és Ördöngösfüzesen is. Iskolákban voltunk, mesemondó versenyeken zsűriztünk együtt, és meséltünk sokat, sok helyen, óvodások és iskolások élhették át az előszavas mesemondás varázsát.

Magyar Zoltán 2005-ben kezdte el gyűjteni Hideg Anna meséit, de ő elsősorban mondakutatóként látogatott el Ördöngösfüzesre, ahogy más mezőségi és erdélyi falvakba is. A mesegyűjteményben nincsenek benne a mesemondóktól feljegyzett mondaszövegek, hanem később, más könyvekben jelentek meg, pl. 2011-ben az Erdélyi népmondák vagy 2012-ben a Mezőségi népmondák című kötetekben. Hideg Anna történetmondó repertoárjának rögzítését Magyar Zoltán tovább folytatta, és 2023-ban jelent meg a budapesti Balassi Kiadó gondozásában, a Magyar Népköltészet Tára sorozat XXII. köteteként a Hideg Anna meséi című egyéniség-monográfia, amelybe tulajdonképpen 2005 és 2022 között gyűjtött mesék, mondák, adomák, viccek, igaz történetek kerültek be, valamint Anna néni élettörténete.

A Tekergő Meseösvény Egyesület szervezett könyvbemutatót és meseestet Kolozsváron 2024. január 26-án, s együttműködő partnerei a Világszárnya Magyar Népmesemondó Szövetség és a Heltai FolkCenter voltak. A Magyar Zoltánnal és Hideg Annával való közös munkánk miatt lehettem, a szervezők felkérésére, a rendezvény moderátora, folkloristaként és könyvszerkesztőként beszélgethettem Magyar Zoltánnal és Hideg Annával népmesekönyvről, mesegyűjtésről és mesemondásról. 2024. február 24-én Budapesten, a Hagyományok Házában került sor újabb könyvbemutatóra, ahol az Erdélyi Hagyományok Háza Alapítvány munkatársaként voltam Hideg Anna kísérője, mutathattam be a könyvet, és beszélgethettem Magyar Zoltánnal és Anna nénivel.

2024. február 3-án újra meglátogattam Hideg Annát otthon, Ördöngösfüzesen. A kapuban várt most is, mint első találkozásunk alkalmával. A fiával és a menyével együtt nagy szeretettel és finom vacsorával fogadtak. Ezt követően került sor az alábbi, késő éjszakába nyúló beszélgetésre, melyet másnap is folytattunk.

Hideg Anna és Tekei Erika Ördöngösfüzesen (2024. február 3.)

- A csíkszeredai Székelyföld folyóirat részéről felkértek, hogy interjút készítsék a mesemondó Hideg Anna nénivel. Újabb könyvbemutatóra is készülünk. Ha most nagy közönség előtt beszélgetnénk, és be kellene mutatkozzon, mit mondana el magáról szívesen? Ki is Hideg Anna?

- Hideg Anna vagyok, születtem Ördöngösfüzesen, itt élek mai napig is. Születtem 1936. július 30-án. Itt, Ördöngösfüzesen lakom mai napig is, fiammal és menyemmel. Egyetlen fiam van, egyetlen gyerek volt. Unokám van kettő, Csaba meg Gyöngyi. Már családjuk van nekik is, három dédunokám van, három fiú dédunoka, Csabának két fia, Gyöngyinek egy fia. Itt élek Füzesen, gyakran jönnek, meglátogatnak. Az unokákra még vigyázunk, mikor munkába vannak, s nem vihetik óvodába, iskolába. Előfordul egy-egy hülés, egy kis betegség, de már a Csabáé nagyok, azokra nem nagyon kell vigyázni, maradnak már magukra is, Szamosújváron laknak. De Bencére, a Gyöngyi kicsi fiára vigyázunk mi. Még a másik mamája, vigyázik ő is rája. Falusi életmódban éltem. Fiatalan férjhez mentem, tizenhét éves még nem voltam. Elszőktem a férjemmel a szüleim akarata nélkül. Apám nagyon tiltott,

hogy ne menjek olyan legény után, aki nem volt még katona, mer akkor három évet csináltak katonaságot. Én megszegtem az akaratát, a parancsot, elszöktem a férjemmel, s itt, ebbe a telekbe, ebbe a házba élek 1953 óta. Hatvanhárom évi házasságot éltem a férjemmel. Nagyon szép legény volt, s félttem, hogy amikor hazajön a katonaságból, már más lányt fog kapni magának. Esetleg ő is félt, hogy ő ameddig három évig katona, én is kapok más fiút, és férjhez megyek, s akkor elhatároztuk, s elszöktünk. Hatvanhárom évi házasságot éltünk együtt. Jól éltünk, szépen egyeztünk, egy fiúgyerekekünk született, a Bandi, Hideg András, mai napig is vele lakom, s a menyemmel, amint mondtam.

Olyan fiatal leányka koromba Kallós Zoltánnak volt két nagynénje a faluba, akik Buzából származtak, s mindig szokott jönni hozzájuk Fűzesre. Lent, a falu végén laktunk, és ő mindig hallott engemet, olyan leányka voltam, én mindig énekeltem, ha valamit dolgoztam kint az udvaron. Felfedezte, hogy mennyire tudok énekelni, s akkor jött Kolozsvárról zenetanárnőkkel. Szenik Ilonával jött, zenetanár, néprajzkutatóval, meg Jagamas János kutatóval. Mondták, hogy menjek tovább, hogy képezzék a hangomat. Aztán a szüleim nem engedtek, mer akkor nem volt pénzlehetőség, hogy én egyetemekre meg főiskolákra menjek. Régen nem úgy volt. Nem voltak gyáarak, hogy legyen fizetésük az embereknek, vagy nyugdíjuk legyen az idősebb embereknek. Nem volt ilyesmi. A szüleim abból pénzezték egy év alatt, hogy tartottak egy-egy állatot, egy-egy bikát hizlaltak meg, és azt eladták, meg kövér disznót, vitték Szamosújvárra a piacra szekeren, hogy eladják a városi embereknek. Akkor egy-egy szekér gabonát, búzát, kukoricát, napraforgót, ilyesmit is vittek, hogy a városi asszonyoknak hogyha volt tyúkjok vagy valami. Abból pénzezték, s az a pénz elég kellett legyen egy éven át. Kellott egy cukorra, egy petróleumra, régen petróleum volt, nem villany. Háború idején, Isten ments, még petróleum se volt. Emlékszem, a fonóba mentem az öregasszonyokkal, meg édesanyám vitt oda az öregasszonyok közé, meg fiatalasszonyok is voltak. Nem volt petróleum, mécses mellett fontak, meg gyertya mellett az asszonyok. Ott hallottam a sok meséket, az énekeket, amiket én annyira megjegyeztem, mer nagyon szerettem. Mai napig is ezt szeretem, ezek nagyon éltetnek engemet. Mindig szerettem a sok énekeket, 581 énekem van az énekeskönyvbe, s még azóta még jutottak eszembe énekek. Akkor a meséket is nagyon szerettem hallgatni az öregektől. Akkor mondták a

hiedelmeket, régen hittek a babonákba, a varázslatokba. Én azokat is nagyon szerettem hallgatni. Édesanyám mindig azt mondta, hogy: „Többet nem viszlek, mer osztán félsz, nem tudsz aludni!” Mer osztán álmodtam éjszaka, amiket hallottam, riadtam fel. A fonóba, a tollufosztóba meséltek ilyeneket.

- Hány éves korában ment Anna néni a fonóba és a tollfosztóba? Mert mondta, hogy olyan történeteket is hallott gyerekként, amelyekből megijedt. Gyerekek mikor hallhattak ilyen meséket? Hány éves volt akkor Anna néni?

- Hát, már voltam azért olyan nyolc-kilenc éves.

- Akkor ment az édesanyjával a fonóba?

- Igen, de nem nagyon akart vinni édesanyám, mert tudta, hogy ott mindenfélét beszélgetnek, és én sírtam.

- Ott gyerekek is voltak, más gyerekek is? Szomszéd gyerekek, rokon gyerekek?

- Nem voltak. Engem vitt édesanyám, a szomszédba szokott lenni ilyen fonó meg tollufosztás, s akkor odavitt. Nem, nem voltak ott más gyerekek. Hanem a Nemes utcába, mikor kiültek az öregasszonyok, s meséltek, megvan róla a fénykép, ott már van két barátnőm is. Ott is mondtak ilyen királyos meséket. De fonóba meg tollufosztóba hiedelemmeséket mondtak, azért tudok annyi hiedelemmeséket. Ott csak felnőttek voltak. De én mint gyerek futottam anyám után, sírtam, s akkor kénytelen volt, hogy bevigyen a fonóba meg a tollufosztóba. Lett volna, kire hagyjan, de én szemtelen kislány voltam. Sírtam, hogy vigyen engem is oda, hogy hallgathassam, hogy mit beszélnek ott a nagyok s az öregek.

- És ott csak hiedelmeket mondtak?

- Há nem, mer ezeket a királyos meséket is. Még mondtak egy-egy hiedelmet, egy-egy vicces mesét is.

- Ott csak nők voltak?

- Ott csak nők voltak, a fonóba. De történt úgy is, hogy jöttek a maszkurások farsangkor. Ők bemaszkurázták magukat, hogy ne ismer-

jük meg. Nem lehetett megismerni őket. De volt úgy is, hogy volt aztán már, nagyobb lánykoromba volt leányfonó, és ott lányok voltunk.

- *Ott is mondtak mesét, a lányok is?*

- Ott inkább énekeltünk, de egy-egy viccet még mondtak. Oda is szoktak jönni a legények, maszkurások. S akkor bejöttek. Volt olyan fiú, hogy szeretett volna vaj egy lányt, s a lány nem szerette. Kikapta az orsót a kezéből, s kivitte. S akkor a lány kénytelen volt, hogy nem volt, mire fonjan, mert mindenki éjjelre le kellett vigezze a guzsalyáról a guzsalycepüt vagy kendert, ami volt a guzsalyára kötve, mer kenderfonalat fontunk. S akkor, akinek ellopták az orsalyát, kénytelen volt az, menjen ki, hogy vegye vissza az orsót, hogy folytathassa a fonást, mer éjjél után mindenkinek el kellett végeznie. S akkor nem adta vissza az orsót, csak ha engedi, hogy megcsókolja. Csókkal válthatta vissza az orsót. S akkor visszajött, s folytatta tovább a fonást. Éjjél utánra le kellett végezze mindenki a guzsalyáról a csepüt vagy kendert, vagy ami volt. Mer volt a kender, az a szép szálas. Akko volt a csepü, amit a tilónál eltiloltunk. Az olyan apró volt. S akkor utána aztán a házinéni egy asztalazást csinált. Főzték a kukoricát meg, cukorral. Sütették a lepényeket, sütökemencébe, káposztalapon. Káposztáslepént, túróslapént, almáslepént, szilvaízes lepént, s azt tördelték, vágják fel, azt is ettünk. Meg ott főtt kukoricát, azt szoktak adni a fonóba meg a tollufosztókba. Tollufosztóba is voltak asszonyok is, leányok is. Oda is mentek a legények, csináltak egy-egy viccet. Történt úgy, hogy megnyitották az ajtót, s az asztal rakva volt tollal, s bedobtak egy galambot. S akkor az egisz toll elrepült az asztról. Erre osztán a háziasszony haragudatt. Meg olyasmit is csináltak, hogy a kocslyukon egy nagy nádat, nádszálat, amivel fedték régen a házakat, avval kintről befűjtak, a tornácból. A kocslyukon beengedték, s a nádból is szétszóródott az a levegő, szétszórta a pelyheket. Na, erre haragudott kicsit a háziasszony, de hát ilyen régi szokások voltak.

- *Mikor mondott Anna néni mesét először? Gyerekkorában mondott a többi gyereknek mesét, amit az öregektől hallott?*

- Mondtam, mondtam, s tanítottam gyerekjátékokra, kárézésra, még most is tudom.

- *A barátnőit tanította?*
- A barátnőimet. Én többet tudtam, mer ők nem jártak fonókba meg tollufosztóba.
- *Mondott a barátnőinek mesét is?*
- Meséltem nekik is.
- *Királyos mesét meg ilyen hiedelmeket is?*
- Igen, igen. Ők nemigen tudtak. Az egyik lánybarátnóm, na az is tudott egy mesét. Azt, hogy *Az aranyásrga szökőkút, a beszélő madár az éneklő fa*. Na, ő is mondta azt a mesét. Én azt tőle megjegyeztem, neki a nagyanyja mesélte azt a mesét. Nagyon szép az a mese. Ő is, ahogy hallotta a nagyanyjától.
- *Hogy hívták ezt a barátnőjét?*
- Ilona, Láposi Ilona. A nagyanyja Julika néni volt.
- *Mikor a kislány mondta ezt a mesét, akkor Anna néni milyen mesét mondott nekik, a többieknek? Milyen meséket mondott? Emlékszik erre?*
- A gyermekeknek?
- *Igen, hogy milyen meséket jegyzett meg úgy először, kicsi korában?*
- Hát, ezt a *Tuti, te, ne tőlj, te!* – ezt is mondtam nekik. És akkor még melyikeket mondtam? A *Holdvilág, Napvilág*.. már nem olyan jól emlékszem, hogy miket mondtam én nekik. Inkább énekeltem nekik, de meséket is mondtam. S gyerekjátékokat, azoknak is mind volt énekjük, énekelve játszottam velük.
- *És amikor édesanya lett, akkor a fiának mondott mesét?*
- Mondtam a fiamnak, Bandinak is, de többet mondtam Gyöngyi unokámnak. Bandi az énekeket szerette.
- *Ő nem szeretett meséket hallgatni?*
- Hát, szerette a történeteket, de nem annyira. Ő inkább az énekeket szereti mostanában is. De a vicces meséimet is szereti, mert kacagja, mikor mondom: *A rámába meg Leégett a, leégett a cserépraktár*. Azokat úgy kacagja.

- Gyöngyikének, az unokájának melyik meséket mondta Anna néni?
- Há ilyen királyos meséket mondtam Gyöngyikének.
- Anna néni melyiket szereti a legjobban a meséi közül?
- Hát, én igazán nem tudom megmondani. Én is szeretem ezt *Az aranyhárgal szökőkút, beszélő madár, éneklő fa*, mert még ettől a barát-nőmtől, egybélimtől tanultam. Ő is a nagyanyjától, attól a Julika nénitől hallotta. [...] *A három tölgyfát* is szeretem, a *Melyik ér többet?* – azt is szeretem. Több van nekem, amit szeretek. *A szegény legény álma* is szép. *A szegény asszony kakasa*, az gyermekes mese, de jó mese. *A Hétszépű királykisasszony*, az is jó. Hát azt se tudom, hogy melyiket választanám! *Nagymegehető és testvérei*, az is jó mese. *Tündér Ilona* is szép mese. Na hát, nem tudom, hogy melyiket választanám, komolyan!
- *Melyik tetszik a legjobban Anna néninek? Melyik a kedvence?*
- Vicces mese vagy királyos mese?
- *A királyosok közül is, a viccesek közül is mondhat. Ha most kellene választani egyet, akkor melyiket választaná? Ha most kéne elmondani egyet.*
- *A Tetűbőr beleznát választanám.*
- *Miért?*
- Mer az nagyon ismeretlen mese.
- *Most már nagyon sokan hallották Anna nénitől, nagyon sokan megismerték. Azt hiszem, Anna néninek az lett a legismertebb meséje.*
- Most már el van terjedve erősen.
- *Melyiket mondja még szívesen?*
- Hát, amelyiken még kacagnak. *A Kaskötő Sáska Pált* is.
- *Szereti, ha kacagnak is az emberek, mikor mesél?*
- Hát persze! Akkor van, *Mikor Jézus Krisztus a földön járt*, az ilyen példázat, az is nagyon szép mese.
- *Melyik meséhez köti valami nagyon szép emlék, amire nagyon jól emlékszik, hogy kitől hallotta, mikor hallotta?*

- Mikor a barátnőmtől hallottam ezt *Az aranyhárga szökőkút, beszélő madár, éneklő fa* mesét. S akkor mentem hozzájuk. Ő túl lakott a patakon, van a Füzesi patak, s azon túl lakott. Pallón mentünk át, egy nagy vastag fából volt csinálva, volt karja. Én mindig álltam a végén, és kiáltottam: „Julika néni, jöjjön, vigyen átál!” – a nagyanyjának, mer az anyja szógált valahol, egy állomásfőnöknél Szamosújvárt, az anyja nem volt otthon. S akkor jött a nagyanyja, s fogta a kezemet, hogy átalvitt azon az ilyen széles fán, ni, kellett átalmenni a nagy patakon keresztül. S akko mentem oda, s én is hallattam a nagyanyjától, nem csak ő. De sokszor nem tudtam mán olyan jól, hogy: „Hogy is csak mondta, nagyanyád?” – s akko mondta a barátnőm, ő mán csak jobban tudta, többet hallotta a nagyanyjától. [...] Aszonta Kallós, miko ezt a mesét meséltem Válaszútan, hogy ez perzsa mese.

- *Óvodába és iskolába is járt. Ott is hallott, tanult meséket?*

- Szerettem az iskolába járni. Nagyon szerettem az óvodába is. Olyan gyermek voltam, hogy nagyon szerettem a műveltséget, hogy tudjak, hogy tanuljak, hogy legyek, mikor megnöveks, legyen belőlem, ki tudja, mi! Annyira bántott, egész életembe üldözött az a vágy, az a nyomás vót rajtam, hogy mér nem mentem, hogy végezzek egy iskolát, egyetemmet. De a szülők, ha nem engedtek, hát nem tudtam menni. Nem volt, ki fizessen értem egyetememet meg főiskolákat, régen nem úgy volt.

- *S az óvó néni is mondott mesét az óvodában?*

- Az óvó néni is mondott meséket, ilyen királyos meséket. *Jancsi–Juliska*, a *Hőfehérke*, a *Hamupipőke*. Ezeket a meséket óvodába hallottam.

- *A gyerekek is mondtak mesét az óvodában?*

- Nem, nem!

- *Nem? Csak az óvó néni mondott?*

- Nem volt mindenki olyan, hogy annyira odalegyen, hogy megtanulja. Én mindig azt akartam, hogy tanuljam meg, hogy én legyek a legokosabb, én legyek jó tanuló, én legyek első tanuló, mindig ez ösztönölt engemet.

- *Hányan voltak az óvodában? Hány gyerek volt akkor?*

- Hát, nem volt olyan sok magyar gyerek, de azért volt vagy harminc fele, volt a faluban. Ma már van három gyerek az óvodában, vagy négy-öt! Viszik be Szamosújvárra őket.

- *Mikor és ki fedezte fel Anna nénit mesemondóként?*

- Kallós Zoltán hívott meg énekelni, évente háromszor-négyszer Válaszútra. S akkor hívott meg, hogy meséket meg történeteket mondjak a pedagógusnőknek, akik jöttek oda eszmecserére, Válaszútra. Kallós Zoltán küldte ide hozzám Magyar Zoltánt is, mer tudta, hogy én tudok mesélni is, mer mondtam neki a *Tetűbőr belezna* mesét.

- *Azt mikor mondta el Kallós Zoltánnak? Mikor hallotta ő először Anna nénit mesélni? Még fiatalkorában vagy később?*

- Később hallotta a meséimet, amikor már, lehet férjhez voltam menve, mikor mondtam neki, hogy a meséket is szeretem. S akkor mondta, hogy: „Na, mondjál, Annuska, egy mesét!” – s akkor mondtam a *Tetűbőr belezna*t. S akkor mondtam, hogy még több meséket is tudok. Sok hiedelmet is mondtam én nekije.

- *Akkor a Tetűbőr belezna volt az első mese, amit neki elmondott?*

- Az neki nagyon tetszett. Aszonta, hogy ő azt még soha senkitől nem hallotta. S én azt mondtam: „Jaj, Zoli!” – mondtam, mer én magáztam őtet. „Ne mondjan ilyet! Há én maga mellett semmi vagyok” – mondtam. „Hogy nem hallotta maga ezt?” Akkor még egy kántálást, azt is mondta, hogy nem hallotta senkitől, csak tőlem, hogy *Szűz Mária, sárga hajú, erre járt egy síró leány. Kérdi tőle ő szent fiát, hogy nem látta, nem találta...* Nagyon szép ez a kánta. Nem is tudja senki a faluba eztet. Ági nénitől hallottam, az öregasszonytól. Senki nem tudja ezt a faluba.

- *Lehet, hogy hallották, csak elfelejtették, akik még hallhatták régen.*

- Hát nem hallhatták eztet, mer Ági néni már öregasszony volt, nem járt sehova. Már megszűntek a fonók, hogy járjon fonóba meg tollufosztóba.

- *Mikor szűntek meg a fonók?*

- Há már rég megszűntek azok. Fiatal menyecske voltam, még hogy jártam fonóba, tollufosztóba, osztán azután már megszűntek. Mikor má

a fiam született, má nem voltak. '53 felé má nem voltak olyasmik. Régen még a szilvaízfőzés is volt, hogy a szilvaízet nagy üstbe főztük, nagy lyukat csináltunk, s katlant alól, ott fákkal nagy tüzet csináltak, hogy főjen, kevertük az üstet, hogy ne ragadjon oda a szilvaíz, ne égjen oda. Aztán ott is a szenen süítettük a krumplit, a döblöcet. Oda is szoktak jönni a legények, akinek volt szeretője, jött, hogy segített keverni, mer egész éjjel kellett, nem vehettük le, ameddig ki nem főtt, hogy kemény legyen, hogy a kanárról ne essen le, olyan kemény kellett legyen a szilvaíz. S akkor nagy cserepfazékba tettük, fel a hijuba. Egész nyáron olyan volt, mint a szappan, olyan kemény kellett legyen a szilvaíz. S akko abból vágtunk egy-egy darabot, s hogy tudjuk kenni, tettük egy tálikába vagy tángyérba, s egy kicsi vizet rá, s főztük, melegítettük fel a kemencén, hogy lehessen kenni azt a vastag, kemény szilvaízet, úgy megszáradt abban a melegben, hát a hijuban nagy meleg volt. Pince se volt mindenkinek régen. A krumplit, almát, akinek nem volt pince a háza alatt, verembe tették. Nagy gödret ástak a kertbe, s azt betakarták szénával-szalmával, tettek fedőt reá deszkából, fákból, s reá a földet, de egy kicsi lyukat hagytak, ahol le lehetett nyúlni, félrenyomni a szénát-szalmát, s lehetett kivenni krumplit meg almát, s akkor visszacsinálni, hogy ne fagyjan meg.

Régen nagy telek voltak. Emlékszem, hogy az ablakunk a Nemes utcába csak egy rendből volt, s én mint leányka, én már olyan értelmes voltam, hogy feszt írtam az ablakra, a jégre a palavesszőmmel. Régen nem ceruzánk volt az iskolában, hanem palatábla s palavessző. Még erről is van nekem egy énekem, hogy: *Eltörött a palavesszőm, jaj, de nagyon sírtam...* S a palavesszőmmel a jegen, az ablakon mindig rajzoltam s írtam. Írtam verseket vagy kántákat. Olyan nagy telek voltak régen, hogy az ablakon lehetett írni. Aszontuk, hogy lehetne szánkázni az ablakon. S oda írtam, már annyira vágytam én a tudományra, engem azok érdekeltek. A mezei munkát is tudtam, mer a szüleim földművesek voltak, megtanítottak aratni, kapálni. Nagyon jól tudtam aratni, kapálni, szénagyűjteni, gereblyélni, boglyán állani, mindenfélét. Szerettem a mezei munkát is, de mindig az uraság, a tudomány, a művelt emberekkel szerettem beszélgetni. Mindig a tanító nénikhez vagy a tanító bácsihoz mentem valamér, úgy szerettem, hogy tudjak, tudni szerettem mindig.

- *Olvasni is szeretett Anna néni iskolás korában?*

- Nagyon szerettem, nagyon szerettem olvasni. Még fiatalasszony koromba is mind ezeket a regénykönyveket, az *Egri csillagok* meg ezeket, *Az arany ember*, ezeket mind kiolvastam, *Fekete gyémántok*, ezeket, *A lőcsei fehér asszony*, Jókai-könyvek voltak ezek, a Jókai-könyveket nagyon szerettem.

- *Ezek a könyvek megvoltak otthon? Vagy honnan olvasta őket Anna néni?*

- Azokat honnan olvastam? Vettem ki a könyvtárból. Nekem nem voltak. Jártam be Szamosújvárra, mentem a piacra. Fiatalasszony koromba, ameddig az uram katona volt, feszt ezeket a könyveket olvastam. Nagyon szerettem.

- *És amikor iskolába járt, mikor kislány volt, akkor is volt könyvtár az iskolában? Lehetett olvasni, könyvekhez hozzájutni?*

- Nem volt, nem volt könyvtár. Esetleg mentem, s kértem a tanító nénitől könyvet, hogy olvashassak, s a tanító bácsitól, akik tanítottak, mer már nagyobb osztályos koromba többen tanítottak. De gyerek kicsi koromba emlékszem, Hargitay Éva volt, aki első osztályos koromba tanított. Én már jöttem hozzá, hogy adjan nekem könyvet, hogy olvassak. S akkor jöttem hozzá, mer jött egy ünnepély, s jelentkeztem, hogy adjon nekem verset, hogy szavaljak. Akkor azután már, másod-harmad osztályos voltam, akkor már kértem a tanító nénit, hogy szeretnék szerepelni, hogy legyek királyné. Mindig királyné szerepeim voltak. Gyermekkoromba voltak a mesejátékok. Szerepeltem már gyermekkoromban. Utoljára már nagy voltam, nyolcadik osztályos, *Ludas Matyit* szerepeltük, abba Julis voltam, Ludas Matyinak a szeretője. S akkor még melyiket is szerepeltük? Királyné voltam, a burkus királynak voltam a felesége, de a címre már nem emlékszem, hogy mi volt a mesének. Volt korona a fejemen, s nagy köpenyem, csillagok rajta. Gyerekkoromban erősen szerettem szerepelni is meg énekelni. Kértem a verseket. Más gyerekek sírtak, ha adtak nekik verset, hogy szavaljanak az ünnepélyeken vagy vizsgákon.

- *És akkor könyvet is adtak így hazahozni a tanító nénik?*

- Igen, kiolvastam, s akkor vittem vissza majd. Mikor kijöttem az iskolából, hát kellett több idő, hogy kiolvassak egy könyvet.

- *Emlékszik ilyen könyvre, amit kisiskolás korában olvasott?*

- Hát meséskönyveket is olvastam, meg énekkönyveket. És történetkönyveket is olvastam. A *Kinizsi Pál* történetet a könyvből nagyon szerettem. Akkor olvastam a *Zéta várát*. Akkor olvastam *Dióbél királyfit*, ilyen gyerekes mesék voltak benne. Akkor *Jancsi és Juliska*, akkor *Cerceluska*, hogy átváltozott őzikévé, meg ilyen gyerekmeséket. Akkor *Az aranypatkós csizma*, *Ruzsa Sándor*, ilyen történetek, ilyenek voltak a könyvbe. S voltak verses füzetek is, azokat is kértem. Régen volt vallásóra az iskolába. Jött a pap, mikor volt az ő órája, tanított bibliai történeteket és zsoltárakat. Az egész zsoltáros könyvből tudom az énekeket. A *Bibliát* is olvastam. A templomba is szavaltam, s a templomba fenn az orgona mellett énekeltem egyedül, olyan bátor voltam, szopránt énekeltem. De ekkor má nagy leány voltam, mindjár férjhez mentem. Fiatal menyecske koromba is énekeltem fent a karba, énekeltem a szopránt, és volt segédpap, aki prédikált, s ő feljött a karzatba, ő énekelte a tenort, s én a szopránt. Nagy Jánosnak hívták a papot, akivel énekeltem én. Olyan magos volt a hangom, hogy a szopránt tudtam énekelni. Az énekkarokba is, mikor már nagyobb iskolás voltam, voltak énekkarok, osztán mind engem tettek szólistának. Akko fiatal menyecske koromba, kommonizmusba, akkor is volt egy énekkar a faluba, ilyen falusi, mezőségi énekek, de románul. De én szabad volt énekeljek magyarul is kettőt, mer osztán bevittek Szamosújvárra, sok menyecske volt, és kijött egy bizottság Szamosújvártól, a rajontól, s engem találtak legjobb énekesnek. Mindegyiket kipróbálták, s én voltam a legjobb. Akkor díjat nyertem Szamosújváron, s akkor felvittek a kolozsvári egyetem kultúrházába, fent a főtéren. Ott őket levágták, az énekkart, s engemet egyedül, mint szoliszta felvittek oda, s ott énekeltem románul. De engem nem engedtek mikrofonba énekelni, olyan erős volt a hangom, csak úgy, szabadba énekeltem. Ott egy nagy verseny volt, az egész judeţból, a falukból jöttek ilyen énekes asszonyok, mint én. Más is tudatt énekelni, nem csak én.

- *Ez a Cântarea României volt akkor?*

- Igen, a Cântarea României volt. Románul énekeltem. Most is tudom, melyik doinát énekeltem, s egy ropogósat utána.

- *Mesét is mondott románul Anna néni?*

- Nem, románul nem.

- *Nem is hallott románul mesét?*

- Nem hallottam románul meséket, csak énekeket.

- *Románul is tanultak az iskolában?*

- Tanultam már románul is, igen. Negyedik osztálytól már tanultam románul. Perfekt tudok írni, olvasni románul, de beszélni nem annyira. Tudtam a nyelvtant, mint a *Miatyánkot*, románul. Még most is tudok valamit belőle, mert minden nap van itt a tévébe egy olyan szerencsejáték románul, hogy ki kell fejteni a szavakat, és én már tudok beleszólni.

- *Mondta Anna néni, hogy a fonóban asszonyok voltak, meg lányok, fiatal nők, gyerekek nem. Olyan hely is volt, ahol férfiak meséltek férfiaknak?*

- Nem volt olyan, nem tudok olyat.

- *Vagy nem hallott ilyet, mert kislány ott nem lehetett, amikor férfiak mesélhettek, csak így családban, hogy a nagytatája mesélt.*

- Illetlen dolgot hallottam, mert a szomszédból jött be egy-egy ember beszélgetni a szüleimhez. S akkor mondták, hogy a háborúba így volt, ez azt mondta, az azt mondta, aki jött haza a háborúból, hogy a fakérgeket ették meg, akkora káposzta volt, hogy egy regementet eltartott volna, akkora volt egy fej káposzta, mint egy hordó, s ilyeneket hallottam az emberektől, akik jöttek beszélgetni. Régen jöttek, ültek össze az emberek. Ők is jöttek, szivaraztak este, hogy füst volt az egész házba, s mégis én még élek most is, annyi füstöt szívtam.

- *Akkor nemcsak az asszonyok ültek össze a Nemes utcában, ahol lakott, hanem a férfiak is.*

- Ez már télen volt, esténként. Férfiak olyankor ültek össze diskurálni.

– *Ott is lehettek gyerekek, amikor ilyeneket meséltek?*

– Há nem, ez családba történt, miko jöttek emberek. Nagypámtól is inkább történeteket hallottam. De mesét is mondott, már azt se tudom, melyiket mondta nagypám. Inkább történeteket, *Kőműves Kelement* s ilyeneket mesélt. Meg volt a legrégebbi meséje, *A varázsló*. Hogy milyen volt egy fiú, hogy elvitte a varázsló, s annyit kopogtatta a fejét, mer olyan buta volt, hogy az apja otthagya az erdőn. Na, ilyeneket mondott nagypám, hogy otthagya az erdőben a fiút az apja, s arra járt egy ember, s aszonta, hogy mér sír. A fiú sírt, hogy elmaradt az erdőbe, s aszonta neki, hogy elviszi, mer olyan buta, hogy mind ki tudja, miket művel, de nagypám mondta, hogy olyan buta volt, hogy mondta az apja, menjen s adjon a disznóknak, tartsa jól őket, s az ügy eldöngette a fával őket, hogy mind megdöglettek. Akkor a lisztet elszórta az udvaron, hogy legyen egyenes az udvar. Olyan buta gyermek volt, hogy az apja elvitte az erdőre, s otthagya. S akkor a varázsló azt mondta, hogy adja oda neki, mer elviszi ő s megtanítja. Na ilyen példázatokat, na ezt a nagypámtól hallottam. Akkor a *Piroska s a farkast* is nagypámtól hallottam. Piroska ment a nagyanyjához a kosárával, vitt enni, s akkor én úgy képzeltem el magamba mint gyermek, úgy mondta nagypám: „Na, te is, mikor mámika beteg lesz, úgy fogsz jönni.” Mer én laktam a Nemes utcába, s ők fent, a Felszegen, hogy kellett menjek, ahol nem is voltak házak hozzája. Megvan a kicsi öreg ház. Na ezt is a nagypámtól hallottam. Akkor én elképzeltem, mintha én volnék a Piroska, s viszek mámikának, hogy egyék, kicsi kosárába. Úgy képzeltem én el magamat gyermekkoromba.

– *Amikor megszűntek a fonók és a tollfosztók, akkor helyette mit csináltak esténként az emberek? Milyen szórakozási lehetőségek voltak?*

– Akkor nemsokára bejött a difuzor, már minden háznál volt difuzor. Román énekek, román beszélgetések, román közigazgatás lett már. Ahogy leszerelt az uram, '55-be már volt a difuzor, igen. Gyermekkoromba rádiót se lehetett látni. Egy rádió volt a faluba, a férjemnek a nagypjának, mer az gazdagabb ember volt, anyósomnak az apja, Barabás István. Nagyon szépen tudott énekelni. Tőle is tanultam énekeket, és neki volt csak egyedül a faluba rádiója, s mindig anyámnak mondtam, hogy vigyen oda, hogy hallgassam a rádiót, hogy mit

beszélnek a rádióba. Akkor a rádióba hallottam Karády Katalint énekelni, akkor Jávor Pált, akkor Tolnai Klárát. Úgyhogy azokból is tanultam én énekeket. Nagyon szerettem az énekeket.

- *Mesét hallott a rádióban?*

- Nem emlékszem ilyesmire. De azér meséltek, de nem tudom, mit. Volt, amikor a gyerekeknek mondtak egy-egy mesét, az igaz, de nem tudom, hogy melyik mesét. Már egy-egy mesét mondtak a rádióban is, igen. Aztán utána bejöttek a televíziók.

- *A difuzor az milyen volt, hogy nézett ki, hogy működött?*

- Egy kis dobozka, s a falra kellett tenni. Annak volt egy gombja, s azt megfacsartuk, vittük a kolozsvári posztra. Ott még egy-egy magyar délután is volt, szombat délután, vasárnap délután. Egy kicsi készülék volt a difuzor, mint egy doboz, barna volt, és semmi nem látszott a hátulján, csak egy kerek gomb volt rajta, s azzal lehetett szabályozni, hogy Kolozsvárra menjünk, vagy Bukarestbe, de Magyarországra nem lehetett.

- *És akkor többet már nem találkoztak esténként, nem ültek össze az asszonyok?*

- Nem, vége volt már annak! Még egy annyi volt, hogy karácsony estéjén jártak a gyerekek kántálni a faluba, és mi is minden karácsony este mentünk kántálni a szüleinkhez. Jártak a gyerekek házról házra kis táskájukkal. Még akkor volt, de utána már... most is, hogy volt karácsony, nem volt csak két cigánygyerek és egy magyar leány, ennyi kántás volt. Na de régebb tele volt az utca gyerekekkel.

- *De a családban most is van kántálás?*

- A családban igen. Jönnek a dédunokáim, a családban meg van maradva. A dédunokák is jöttek. A menyeméknél külön. Olyan drágák voltak! Még újévbe is jöttek köszönteni. Kántáltak ott ni, az ágy mellett. Nem voltam felkelve, s oda jöttek az ágyam mellett, kántálták az új esztendő t Dávid és Máté. A kicsi Bence még nem tudja a kántát, de már tud énekeket.

- *Meséket mond nekik Anna néni?*

- Igen, szeretik a meséket. Mikor melyiket akarják ők.
- *Melyik mesét szeretik?*
- Azt *A varázslót* is szeretik, hogy olyan buta volt a fiú. S akkor szeretik a *Tündér Ilonát* is, hogy a három ördög verekedtek lent az árokba. Verekedtek, veszekedtek, cibálták ott egymás haját, tépték, mer nem tudták elosztani, hogy melyik melyiket válassza, melyiket kapja. Három ajándék volt, ami maradt a szülőktől nekik. Szeretik a *Kígyódar vitéz és Tatár vitézt*. Ez is régi mese, de ez nem öregasszonyoktól való mese. Talán ez Benedek Elek-mese, ha jól emlékszem én. Ezt, emlékszem, mintha iskolába hallottam ezt a mesét. Mer volt olyan óra is az iskolába, hogy tényleg mondott a tanító néni mesét, hogy felült a padra, s mi hallgattuk a meséket. Ezt ott hallottam, Kígyódar vitézet. Ilyeneket a tanító néni is mesélt.
- *Emlékszik Anna néni, hogy milyen meséket mondott a tanító néni?*
- Erre emlékszem, a *Kígyódar vitézre, Tatár vitézre, Hófehérkére, Hamupipőkére*, ilyen meséket mondott a tanító néni. Meg a *Cerceluska*.
- *Olvasta könyvből, vagy fejből mondta a tanító néni?*
- Talán könyvből mondta. Vagy fejből mondta? Úgy képzelem, hogy az iskolába nem asztal megül mondta a mesét, hanem az első sorba, a legelső padra ült fel, és onnan mondta a meséket. Szájából is mondta, nem csak könyvből. *Zéta várát, Dióbél királyfit*, s ilyeneket.
- *Biztosan vitt könyveket is, mert mondta Anna néni, hogy olvasott is ilyen könyveket, kölcsönkérte a tanító nénitől.*
- Olvastam is, történeteket, meséket s nyelvtanokat. Fogalmazásokat írtam, nagyon tudtam fogalmazni. Ezek az irodalmi dolgok már annyira érdekelték, hogy jól tudjam a nyelvtant, szépen írjak, s hibátlanul. A tanító néni adott fel fogalmazásokat, mindenki írjan, s aztán egy-egy gyerek olyan hülyeségeket fogalmazott. Nekem akkoriban mind olyan fogalmazásaim voltak, hogy mind 10-es, vagyis akkor kitűnő, dicséretes voltam kisebb koromba. Utána má jöttek a jegyek, hogy a 10-es volt a legjobb. Rajzolni is nagyon tudtam. Szerettem a tudományt. Tanult szerettem volna lenni, intellektuál szerettem volna lenni gyermekkoramba már, de nem sikerült.

7

ÉVVEGI ÉRTEŚITŐ.

az Lakatos Anna ..... elemi népközsok
II. osztályának tanulója az 1943. 1944. iskolai év végén
a következő osztályzatot érdemelte:

Magaviselete	.....	<u>dicserette</u>
Szorgalma	.....	<u>dicserette</u>
Vallásán	.....	<u>kitünő</u>
E l o m n e j e	Beszéd- és értelem- gyakorlat	<u>kitünő</u>
	Olvásás és olvasmány- tárgyalás	<u>kitünő</u>
	Írás	<u>kitünő</u>
	Fogalmazás	<u>kitünő</u>
	Helyesírás és nyelvi magyarzat	<u>kitünő</u>
Számolás és mérés	.....	<u>kitünő</u>
Rajzolás	.....	<u>kitünő</u>
Ének	.....	<u>kitünő</u>
Egyházi ének	.....	<u>kitünő</u>
Kézimunka	.....	<u>kitünő</u>
Testnevelés	.....	<u>kitünő</u>
Mulasztott	<u>5</u> félnapot.	
Nem igazolt	..... félnapot.	
Ha nem magyar ajkú volt, megtanult-e magyarul s mily mértékben?		
Kelt <u>Órdangópuszta, 1944. évi április</u> hó <u>11</u>		
		<u>Hargitay Ána</u> tanító.
<small>(szorgató-tanító, osztályvezető ellen.)</small>		<small>(P. H.)</small>

Hideg Anna (született Lakatos) iskolai értesítő könyvecskéjének részlete

– Mikor kezdődött ez, hogy elkezdtek hívni énekelni, mesélni, minden-hova?

– Kallós indított be mindenbe. Mindenkivel megismertetett, küldte ide az énekkutatókat, küldte ide a mesekutatókat. Akkor jött valami amerikai kutatókkal. Én magyarul mondtam, de mindig volt fordító, aki fordította át nekik. Mind intellektuál emberekkel jött ide, hogy tőlem tanulják az énekeimet, a meséimet. Kallós meg Annuskának szólított, a Drága. Tette nekem ezt a nevet, hogy Drága.

– Ő, Kallós Zoltán nevezte így el?

– Igen, ő nevezett így el. Hívott meg Válaszútra, osztán várt mán, há tudta, hogy visznek, küldött utánam autót. Osztán állatt ki: „Na, megjött a Drága!” – mondta. Há de nem arra mondta, hogy szerelemre, hanem mondta, hogy én drága vagyok, sokat tudtam, arra, hogy annyi meséket, énekeket. Mások is tudnak, szépen, gyönyörűen, a buzai asszonyok is,

de ha nem tudnak annyi mesét, annyi, ötszáz éneket, hanem ők is gyönyörűen tudnak és sokat, de nem annyit, s mesélni nem, meséket nem tudnak. S közbe táncos is voltam, a legrégebbi táncosokkal táncoltam, a legjobb táncosok voltak a faluba. Úgyhogy táncos is voltam, énekes is meg mesélő is. Arra fel mondta, hogy Drága, mintha egy kincsnek érthető inkább, nem szerelem, szerelmi Drága, hanem drága vagyok, hogy annyit tudok, nem egy olcsó falusi asszon vagyok.

- *S hogy telnek a mindennapjai, a 87 éves Hideg Anna mindennapjai?*

- A mindennapjaim... hát, sokszor úgy unatkozom! De aztán nézek bele a mesekönyvembe, énekkönyvembe, akkor telefonálgatok az ismerőseimnek, akkor nézem a filmeket, nézem az adásokat, az énekeket, az Erdély TV-t, a kolozsvári adást. Ezekkel telik az életem. De ahogy meghalt a férjem, nyugudjék, nagyon unalmas, nagyon nehéz volt nekem. Mer addig közösen olyan szépen... de együtt vagyunk a fiammal, Bandival meg a menyemmel, Iluskával. Megbecsülnek, nincs mit mondjak. Még segítek én is nekik, amit tudok. S akkor még horgolok is unalmamba. Régebb vittem Magyarországra, s vették meg a csipkémeket, hogy tették pendelyekre meg ingre.

Hideg Anna otthonában, Ördöngösfüzesen (2024. február 3.)

– *Még mostanában is szokott horgolni?*

– Persze, most is. Meg akkor nézem a híreket, nagyon szeretem tudni, hogy mi történik a nagyvilágba. Tudja, még mit szeretek? A földrajzot is szeretem. Vannak azok a nagy Tunéziák meg Arábiák, ezeket a nagy országokat, a fővárosakat. Annyira elmerengek azokba az országokba, úgy szeretem tudni azokat, mikor mutatja, hogy itt ez van, az van, ez az épület, ez meg az. Minden érdekel, engem minden érdekel.

– *Szeretett is utazni Anna néni.*

– Szerettem utazni, nagyon szerettem.

– *Hol járt, hány országba, milyen országokba hívták meg énekelni, mesélni?*

– Jaj, hol voltam? Na hát Magyarországon voltam, amennyi város létezik Magyarországon, mindegyikbe voltam. Akkor Szlovákiába voltam, Szerbiába voltam, Németországba voltam, Hollandiába voltam.

– *A szomszédokkal szoktak találkozni, beszélgetni, mint ahogy régebben?*

– Most nem úgy van, mint régen, hogy jártunk egymáshoz. Most nem járnak a szomszédok se egymáshoz, mint ahogy volt az én gyermekkoromban, hogy ültek össze az asszonyok. Az öregasszonyok fontak, tollut fosztottak, gyapjút téptek, ki amit... horgoltak, vagy szvettert kötöttek. Mindenki valamit téli estéken dolgoztak, kézimunkáztak. Most nincsenek olyasmik. Most a tévé megy mindenkinél. Akkor még egy dolog van a faluba: minden ház előtt volt kis fapad. Most egy fapad nincs a házak előtt! Olyankor vasárnap minden ház előtt jöttek ki a sikátorokból az asszonyok, emberek, s ültek ki a padra. Most a világon senki nem ül ki a padra, mer nincs egy pad se, s az emberek is mind a tévénél ülnek, hogy nem járnak az emberek az úton. Eltelnek napok, hogy két-három ember, ha jár a faluba. [...] Vagy hogy kiüljenek az utcába, mint a Nemes utcába, mint gyerekkoromban az öregasszonyok. Milyen gyönyörű emlék az!

– *Miután az első ördögösfüzesi népmese gyűjtemény, a Tetübőr belezna című, a zöld borítós megjelent, akkor a következő évben, mikor a könyvbe mutatókat tartottuk, beszélgettünk róla. Ezt egy 2008-as hangfelvételen mondta nekem Anna néni:*

„- Hát, azt mondta mindenki, hogy ha már megjelentek a meséim, mér nem egyedül vagyok a könyvbe? Mer az Andi [Kisláposi András] meséi elkülönböznek az enyémtől. Azok nagyoknak való mesék, az enyéme meg gyerekeknek való. Mert, ha egy gyerekek a kezibe kerülnek az Andi meséi, hát akkor na... az nem gyerekeknek való, de az enyém bármelyik gyerekeknek való, eltekintve attól, hogy nekem is van, vagy két viccem ottan, az *Ilyesmi* meg a *Löki meg a Töki*, tehát ez sem gyerekeknek való. Ezzel lehet én is tévedtem, a mesemondó.

- *Nem, nem tévedett, mert ez a könyv nem gyerekeknek készült.*

- Ha már Andinak ilyen meséi voltak, akkor az is bejuthatott oda, megfeleltetett ottan. Különbözik másképp nagyon szép, gyönyörűen van megfogalmazva. És még az, hogy olyan régiesen mondtam a mesémet, hogy: „há” meg „osztán” – ilyen primitív szavakat használok. Csúnyán mondom azokat a szavakat. Nem valami szép kiejtés. „Aszongya” – ezt a szót nagyon sokat használom. „Nekije” – ilyen szavak. Ezt helyesnek látta a szerkesztőség, ezeket a régi kiejtések?

- *Szó szerint van leírva minden, ahogy Anna néni mondta, úgy jegyezte le Magyar Zoltán, és nagyon szép tájnyelven tetszett mondani. Úgy beszélt Anna néni, ahogy régen is az öregek, akiktől a mesét hallotta, és ez értékes így.*

- Lehet, úgy mondtam. Olyan régiesen, olyan falusiasan mondtam, s Zoltán úgy írta le.

- *Igen, igen, úgy.*

- Meg még az nem tetszett, hogy rajta volt a képünk a borítón, de a nevünk nem. Meg, hogy abba az otthoni zöld szvatterbe vagyok a képen. Szépen, viseletbe kellett volna. És még, hogy minden mesénél mér nincsen ott a nevem.

- *Az igaz, hogy a mesék végén nem írja, de a könyv végén van egy olyan rész, hogy Jegyzetek, és ott ír mindent. Hogy ki mondta, Hideg Anna vagy Kisláposi András, s hogy melyik évben, melyik hónapban.”*

Eddig tart a 2008-as hangfelvétel, az akkori beszélgetésünk az első ördögösfüzesi népmesegyűjteményről. 2009-ben megjelent a gyermekeknek szóló mesekönyv, és ott a borítón már Hideg Anna neve is olvasható, a CD-mellékletre pedig olyan fénykép került, amelyen Anna néni viseletbe

öltözve látható. 2015-ben jelent meg Komáromban a következő könyv, az Annus néni daloskönyve. Az ördögösfüzesi Hideg Anna élete és dalai. Összeállította és a hangfelvételeket készítette: Horsa István. Az önéletírást szerkesztette és sajtó alá rendezte: Hanusz Zsuzsanna. A daloskönyvről mit gondol, meg van vele elégedve Anna néni?

- Nagyon örvendek, hogy 581 énekemet valaki lefektette, hogy ez maradjon meg az utódoknak, amiket én az elődöktől hallottam, tanultam, a régi-régi énekeket. 581 van itt, s még azután jutottak eszembe énekek, de már nem volt ki kiadja. Ennek nagyon megörvendtem, mikor megjelent. Horsa István egy komáromi zenész, és különben közgazdász a végzettsége. És ő volt egy olyan úriember, aki aszonta, hogy menjek le Komáromba, hogy stúdióba énekeljem el az énekeket, mer ő megígéri, hogy kiadatja, kiadja a könyvet. S összegyűjtötte, három vagy négy alkalomkor mentem le Komáromba. Mentem a mikrobuszal a Népligetig. A Népligetnél a csomagjaimmal le a lépcsőn, hogy vegyem az 1-es villamost, az 1-es villamos vigyen el a Stadionig, ott vettem a metró, a metró vigyen ki a Déli pályaudvarba, a Déli pályaudvarból menjek fel a vonatvágányakra, ahonnan indulnak a vonatok, s vonattal mentem ki Komáromba, és Horsa István várt az állomásba. Ilyesmiket csináltam, hogy a könyvemet tudják kiadni. Ilyen áldozatot vállaltam magamra, hogy én járjam a metrókat meg a villamosakat, de szívesen mentem.

- *Egyedül ment?*

- Egyedül.

- *És akkor hány éves volt Anna néni?*

- Hát mikor jelent meg a könyv?

- *2015-ben. Abban az évben készültek a hangfelvételek is, vagy hamarabb?*

- Hát '14-15-be. Sokszor voltam, amíg 581 énekem felvett. De mentem koncertezni is Komáromba. Meg Komárnóba voltam, ott is. Há volt olyan nap, hogy százat is felvett, százötvenet, hogy elénekeltem a stúdióba. Talán három-négy napba telt, hogy stúdióra felénekeltem az 581 énekem. Három-négy alkalomra. Még csodálkozott Horsa, hogy hogy van olyan erőm, annyi énekem elénekelni. Hogy jutnak eszembe? Mer

nem papírról énekeltem. A fejemből. S különböző szövegek több szakasszal és különböző dallam. Aszonta, hogy még ilyenekkel nem találkozott az életbe.

- *Meghallgatta Anna néni ezt a DVD-t?*

- Igen. Tizenhat órát lehet hallgatni. Meghallgattam, hogy én hogy énekelek.

- *És elolvasta a könyvet is?*

- Elolvastam. Nagyon meg vagyok elégedve. Itt is életrajzom, minden le van fektetve. És nagyon örültem neki, örvendek mai napig is, hogy itt maradnak, megmaradnak az énekeim. Majd az utódok fogják énekelni, s mondják, hogy: „Ez Hideg Anna néni éneke volt!” Sokan énekelik az énekeimet. Hát, aki szereti. Nem mindenki szereti. Meg vagyok elégedve, nagyon szép a könyv. Szép, kemény fedelű, nem akármilyen lágy kis könyv. És benne sok minden megvan, sok érték. Hát a mellékleten lehet látni, hogy 581 ének van leénekelve, s talán kétszázvalamennyi kottázva van.

- *Na és akkor az új mesekönyvvel, amelyik 2023-ban jelent meg, hogy van megelégedve Anna néni?*

- Nagyon meg vagyok elégedve, mer ebbe is sok minden bele van írva. Annyi hiedelmek, annyi hazugságok is, Magyar Zoltán mindent beleírt ebbe a könyvbe. Még olyanok is vannak, amiket nem is akartam volna.

- *Mi az, amit nem akart volna Anna néni, hogy beleírjon?*

- Há például a majommal is azt a dolgot... régen hittek az ilyen ördögségekbe, szellemekbe.

- *És van még olyan, amit nem szeretett volna Anna néni, hogy benne legyen? Elolvasta ezt a könyvet is?*

- Olvastam, olvastam. Szeretem, nagyon meg vagyok elégedve, ahogy kifejezi magát, de igen kidicsér. Nagyon szépen ír. Akkor még azt nem szerettem, hogy a szikieket is hogy gúnyolták ki, s azt is beleírta.

- *Igen, hát vannak ilyen falucsúfolók, nem Anna néni csúfolta őket. Biztosan az ördögösfüzesieket is csúfolták más falubeliek. Füzesről hallott ilyen csúfolót? A székiek is biztos csúfoltak másokkal.*

- Nem tudom, miknek csúfolták a füzesieket.

- *A régebbi könyvre mondta Anna néni, hogy nem tetszett, hogy miért olyan ruhában volt a borítón. Most akkor ezzel hogy van megelégedve? Mert itt, a daloskönyv borítóján népviseletben van, az új könyv borítóján meg hétköznapi ruhában.*

- Itt is inkább olyanba kellett volna legyek. Itt úgy vagyok, ahogy vagyok öltözve, mint például most éppen az a ruha van rajtam, s a mellény is, csak a kendő más. Én nem gondoltam, hogy ezt az itthoni viselőruhát, amibe mindennapos életembe hogy járok, mindennapi napjaimba hogy járok, ezt teszi rá a könyvre. Mikor megjelent a könyv, láttam, hogy ez a kép van rajta. Egy szebb képet, egy viseletest szerettem volna inkább rajta, ilyen öregkorba. Ez a mindennapos viseletem. De hát ez is értéknek tekinthető, mert olyan viseletes van már, s ez is érték, hogy ábrázolja, hogy a mindennapi életbe most, ilyen korba hogy nézek ki, s hogy öltözök itthon a mindennapjaimba.

- *Így van.*

- Tehát nem tévedett, jól tette. Mer itt már 87 éves asszon vagyok, hát lássanak ilyen öregem is, hogy még mesélni tudtam s énekelni. Én nem szégyellem, hogy falusi asszon vagyok, nem is szégyelltem soha.

*Táj-ék, 2020–23, Szentendre
(domborított, hegesztett vaslemez)*